

ПЕРЕДУМОВИ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТА ЙОГО ПРИНЦИПИ

Важливим питанням методології та організації внутрішнього аудиту є дослідження і визначення принципів його організації. Вітчизняні вчені до таких принципів відносять: спеціалізацію, кооперування, пропорційність, паралельність, прямоточність, безперервність, ритмічність. На наш погляд, принципи спеціалізації, кооперування, ритмічності в більшій мірі відносяться не до організації контрольно-аудиторського процесу, а до організації роботи аудиторів. Крім цього, сумнівними є такі принципи, як пропорційність, безперервність. Ми пропонуємо розглядати принципи організації внутрішнього аудиту з погляду організації процесу аудиту й організації апарату контролю і праці внутрішніх аудиторів.

На наш погляд, до принципів організації внутрішнього аудиту доцільно віднести: системність, комплексність, планування процесу внутрішнього аудиту, звітність перед керівництвом і поінформованість керівника.

Принцип системності забезпечує системний підхід до вивчення об'єктів внутрішнього аудиту. Системність пояснюється теж методами і прийомами, які використовують у внутрішньому аудиті. Наприклад, можна проводити системний аналіз доходів, витрат, фінансових результатів та інших важливих показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

Комплексність полягає у підходах до вивчення і оцінки внутрішнього аудиту. Ці підходи визначаються завданнями, які ставить перед собою служба внутрішнього контролю суб'єкта господарювання.

Одним із основних принципів організації процесу внутрішнього аудиту є його планування. Виходячи із завдань внутрішнього аудиту, в планах визначають об'єкти контролю, виконавців, час проведення перевірок та ін. Самі процедури аудиторського контролю деталізуються в аудиторській програмі. Разом з тим, варто відрізнити планування організації процесу внутрішнього аудиту від планування роботи служби внутрішнього контролю і праці аудиторів.

Складовим елементом організації процесу внутрішнього аудиту є ведення робочих документів аудитора. Форми і зміст робочих документів описано в Міжнародних стандартах аудиту та широко висвітлюються в багатьох працях вітчизняних та зарубіжних вчених.

Після завершення внутрішнього аудиту обов'язковим для аудитора є звітність перед керівництвом. Форми звітності залежать від характеру і виду аудиторських послуг і в більшості випадків подається у вигляді акту перевірки.

Розглянуті принципи організації процесу внутрішнього аудиту служать основою раціональної його побудови. Розвиток ринкових відносин в Україні, переорієнтація системи управління на потреби підприємств, перегляд критеріїв оцінки їх діяльності, необхідність підвищення оперативності отримання контрольної інформації, поширення стратегічних методів, здійснення господарської діяльності підприємств потребують нових підходів до питань раціональної організації, як контролю в цілому, так і внутрішнього аудиту зокрема. На нашу думку, раціональна організація внутрішнього аудиту – це система практичного здійснення аудиторського контролю в процесі досягнення цілей внутрішньогосподарської діяльності підприємства з найвищою ефективністю при мінімальних витратах праці. Вона передбачає формування вірогідної та своєчасної контрольної інформації для ефективного управління і спрямована на координацію дій працівників підприємства для досягнення заданих параметрів господарської системи в рамках економічної стратегії суб'єкта господарювання. Саме економічна стратегія підприємства визначає завдання раціональної організації внутрішнього

аудиту. Найважливіші з них: раціоналізація процесу внутрішнього аудиту; підвищення якості, оперативності й оптимальності контрольної інформації; автоматизація аудиторських процедур; забезпечення ефективного використання контрольної інформації в управлінні; раціональна організація праці аудиторів; створення в аудиторських службах сприятливого соціально-психологічного клімату; науково-обґрунтована побудова апарату внутрішнього аудиту та праці аудиторів; забезпечення ефективності аудиторського контролю, його розвитку і подальшого вдосконалення; досягнення економічності внутрішнього аудиту.

Раціональна організація внутрішнього аудиту повинна забезпечувати: чітку структуру контрольних процесів і його технологій; логічну послідовність контрольних операцій та усунення дублювання при їх виконанні; взаємне узгодження дій внутрішніх аудиторів та працівників інших служб, які виконують контрольні функції в межах наданих повноважень; чіткий вибір та оптимізацію виконання контрольних процедур; розробку контрольних номенклатур для кожного етапу контрольних процесів, а також побудову форм відображення і матеріальних носіїв контрольної інформації такого змісту, який у найбільшій мірі задовольняв би вимоги ефективного управління; деталізацію місць (точок) контролю та відповідальності; високий рівень обґрунтованості (доказовості), повноти і якості висновків внутрішніх аудиторів; неухильне підвищення продуктивності праці аудиторів завдяки впровадженню наукової організації їх праці, чіткий розподіл обов'язків, застосування ефективних методів контролю, постійне підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів і зростання їхнього професійного рівня; впровадження комп'ютерних технологій у контрольний процес; планування внутрішнього аудиту на всіх фазах і етапах контрольних процесів; можливість подальшого розвитку форм і нових методів контролю.

Таким чином, до важливих передумов раціональної організації внутрішнього аудиту слід віднести високу кваліфікацію і ділову й особисту якість керівника аудиторської служби та внутрішніх аудиторів. Вони повинні мати відповідну професійну підготовку, достатній практичний досвід, ерудицію, здатність адекватної оцінки подій, володіти елементами загальної та спеціальної культури.